

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається поняття платоспроможності підприємства і фактори, що впливають на неї. Проаналізовані показники ліквідності ПАТ «Одеський завод гумових технічних виробів» за 2013-2015 роки та запропоновані заходи щодо забезпечення платоспроможності підприємства.

Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, дебіторська та кредиторська заборгованість.

Abstract

In the article the concept of solvency and the factors affecting it are considered. Liquidity indicators of the private company «Odessa factory of rubber technical products» for the years 2013-2015 analyzed and measures to ensure the solvency of the company proposed.

Keywords: solvency, liquidity, receivables and payables.

Вступ

Система фінансової безпеки будь-якого суб'єкта господарювання є складним багатогранним поняттям, на яке впливають багато чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Забезпечення потрібного рівня фінансової безпеки можливо за умови, коли на підприємстві впроваджений процес управління його платоспроможністю.

Питанням ліквідності та платоспроможності підприємства, різним аспектам управління ними присвячені роботи Дорошенко А.П., Єфимової О.В., Ковальова В.В., Костирко Р.А., Крейдич І.М., Крейніної М.Н., Лахтіонової Л.А., Мних Є.В., Наконечної О.С., Савицької Г.В., Старостенко Г.Г., Шеремет О.О., Цал-Цалко Ю.С., закордонних вчених: Бернштейна Л., Бріггема Є.Ф., Ваховича Дж. М., Ван Хорна Дж. К., Ерхардта М.С., Найта Р., Каплана Р., Нортон Д. та ін.

Аналіз наукових досліджень цих та інших авторів свідчить про наявність різних тлумачень сутності платоспроможності підприємства, протиріччя в методичних підходах до розрахунку показників, що формують її рівень, та загальному оцінюванні платоспроможності підприємства.

Результати дослідження

Більшість економістів пов'язують платоспроможність підприємства із здатністю сплачувати за зобов'язаннями. Так, наприклад, Давиденко Н.М. під платоспроможністю розуміє наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення [1], Вовк В.М. розуміє достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх короткотермінових зобов'язань перед кредиторами [2]. З іншого боку, Іващенко В.І. і Болюх М.А. [3] вважають платоспроможність найважливішим показником, який характеризує фінансовий стан підприємства, Макарчук І.М. [4] – важливим узагальненим показником стійкості фінансового стану підприємства, а Зятковський І.В. [5] ототожнює платоспроможність із фінансовою стійкістю.

Однак, не можна розглядати платоспроможність тільки як показник, тому що значення показника фіксує стан підприємства на дату його розрахунку, тобто є одномоментним і може змінюватись у часі. Але її можна визначати за минулий період, на якусь певну дату або як майбутню можливість розрахуватись у необхідні терміни за існуючими короткостроковими зобов'язаннями.

Савицька Г.В. розглядає платоспроможність у взаємозв'язку з ліквідністю підприємства та ліквідністю його балансу (рис.1), і порівнює цей зв'язок з багатоповерховим будинком, у якому всі поверхи рівнозначні, але другий поверх не можна звести без першого, а третій – без першого і другого. Тобто ліквідність балансу, що базується на рівновазі активів і пасивів, є основою (фундаментом) ліквідності і платоспроможності підприємства, але разом з тим, якщо підприємство має високий імідж і постійно платоспроможне, то йому легше підтримувати свою ліквідність [6].

Як зазначалось вище, на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства впливає ряд факторів. Загалом, в економічній літературі серед різних авторів не виокремлено загальної та стандартної їх класифікації.

Згідно з [7] фактори впливу можна класифікувати за наступними ознаками:

- за місцем виникнення розрізняють зовнішні та внутрішні фактори впливу;
- за важливістю результату виділяють основні та другорядні фактори;
- за структурою – прості і складні;
- за часом дії – постійні і тимчасові.

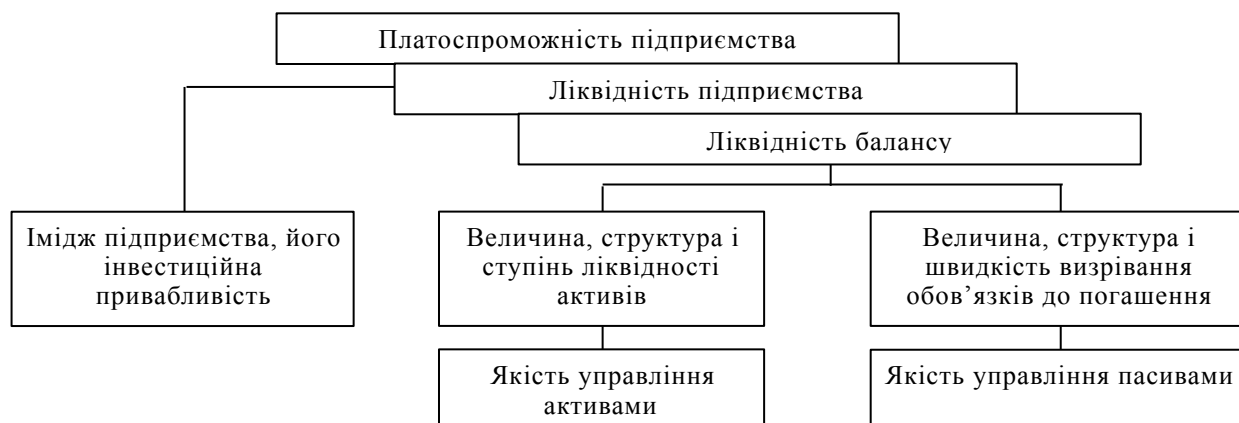

Рисунок 1 – Взаємозв'язок між платоспроможністю, ліквідністю підприємства і ліквідністю балансу

Перелічені фактори можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив на діяльність підприємства. Позитивний вплив найяскравіше проявляється у покращенні показників рентабельності, ліквідності та платоспроможності.

З огляду на вищенаведене, проаналізуємо ліквідність підприємства на прикладі діяльності ПАТ «Одеський завод гумових технічних виробів» за 2013-2015 рр. [8]. Дане підприємство є комплектуючим заводом, виробляє ряд корабельних амортизаторів від АКСС-10 до АКСС-400 для захисту від вібрацій і ударних навантажень обладнання на судах, двигунів і коробок сільгоспмашин, танків, БТР, установок кондиціонування; формові і неформові комплектуючі для суднобудування і судноремонту; комплектуючі для залізниці; гумові матриці для тротуарної плитки; різноманітні гумові ущільнювачі, кільця, профілі, і широкий спектр культпобуттоварів народного споживання. Більшу частину своєї продукції підприємство реалізує на внутрішньому ринку.

Аналіз ліквідності підприємства (табл.1) дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання.

Таблиця 1 – Показники ліквідності ПАТ «ОЗГТВ» за 2013-2015 роки

Показники	Роки			Відносне відхилення, %	
	2013	2014	2015	13-14 рр.	14-15 рр.
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	4,2	3,1	3,1	-26,2	0
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,72	0,46	0,34	-36,1	-26,1
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,005	0,08	-83,3	1500
4. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,68	0,45	0,26	-33,8	-42,2

Отже, коефіцієнт поточної ліквідності перевищує нормативне значення 1 і складає: у 2013 році – 4,2, у 2014 та 2015 роках – 3,1, що свідчить про достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року.

Коефіцієнт швидкої ліквідності лише у 2013 році був близький до рекомендованих значень, коли склав 0,72, потім спостерігається його поступове зниження, відповідно на 36,1% та на 26,1% у 2014

і 2015 роках, тобто, кількість одиниць найбільш ліквідних активів на одиницю термінових боргів зменшується, що є негативною зміною. Варто зауважити, що причиною зменшення даного коефіцієнту є значне збільшення запасів, що і уповільнює ліквідність.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності навпаки, не досягає оптимального рівня 0,2-0,35, це означає, що у 2013 році підприємство могло негайно сплатити лише 3% короткострокових зобов'язань, у 2014 – 0,5%, у 2015 – 8%. Хоча за останній рік цей коефіцієнт збільшився, але суттєво нижчий нормативного значення, тобто підприємство все ще не в змозі негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості, яке повинно бути більше одиниці, було близьким до неї лише у 2013 році, коли складало 0,68, за досліджуваний період спостерігається його зменшення: у 2014 році – на 33,8%, у 2015 – 42,2%, що свідчить про неспроможність підприємства розраховуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

Виходячи з вищенаведеного, стан підприємства слід вважати неліквідним, тому що коефіцієнт абсолютної ліквідності менше 0,2, а коефіцієнт швидкої ліквідності менше 0,5.

Висновки

Отже, майже всі показники ліквідності свідчать про недостатність у підприємства грошових коштів для сплати своїх поточних зобов'язань, а також про незадовільну платоспроможність підприємства, що потребує застосування заходів для покращення такого стану.

По-перше, для підвищення коефіцієнта швидкої ліквідності необхідно зменшити запаси шляхом переробки їх в продукцію та реалізації, що автоматично збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності. Велику допомогу тут може надати маркетинговий аналіз по вивченню попиту і пропозиції, ринків збуту і формування на цій основі оптимального асортименту і структури виробництва і реалізації продукції підприємства.

По-друге, заслуговує на увагу стан дебіторської заборгованості, яка з часом збільшується. Взагалі дебіторська заборгованість є оборотними активами, які вилучені на певний момент, саме тому, чим швидше підприємство отримає кошти за надані товари, роботи та послуги, тим кращим стане його платоспроможність. Окрім того, що збільшення дебіторської заборгованості з часом зменшує ліквідність, ще й підприємство несе через неї втрати від інфляції. Бажано, щоб структура дебіторської заборгованості не містила простроченої, безнадійної, віднесеної до резерву сумнівних боргів заборгованості. У разі виявлення керівництвом підприємства таких статей варто провести аналіз дебіторської заборгованості в позиції строків неплатежу, а також аналіз фінансового стану дебіторів та їх платоспроможності, репутації, термінів існування; диверсифікації клієнтури; визначення максимальної суми боргу в цілому та на одного клієнта (лімітування дебіторської заборгованості); використання різних форм забезпечення повернення боргу (застава, страхування, гарантії банків або третіх осіб, оформлення забезпеченим векселем тощо); підвищення дієвості штрафних санкцій щодо боржників. В процесі роботи з дебіторами також можливо прискорити розрахунки з ними, використовуючи різні форми рефінансування.

Впровадження заходів поступово збільшить коефіцієнти ліквідності підприємства, а також покращить його платоспроможність, але дія цих заходів буде тимчасовою, тому керівництву необхідно постійно слідкувати за показниками, що відображають платоспроможність підприємства і вживати відповідні заходи своєчасно, щоб не допускати погіршення фінансового стану підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н.М.Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №2. – С.36-40.
2. Бугай О. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка / О.Бугай, В.Вовк // Галицький економічний вісник. – 2013. – №3. – С.169-173.
3. Івашенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності / В.І.Івашенко, М.А.Болух. – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. – 204 с.
4. Макаруч І.М. Платоспроможність і ліквідність аграрних підприємств / І.М.Макаруч // Фінанси України. – 2014. – №4. – С.120-126.
5. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / І.В.Зятковський. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Кондор, 2003. – 364 с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник / Г.В.Савицька. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
7. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / Є.В.Мних, Н.С.Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412 с.
8. SMIDA (звітність підприємств та загальна інформація про діяльність) [Інформаційний ресурс]. Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>.

Пушкар Наталя Володимирівна – гр. 1М-15, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, PushkarN@ukr.net.

Науковий керівник: **Мороз Олена Омелянівна** – д.е.н., професор, завідувач кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Pushkar Natalya V., Department of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University
Supervisor: **Moroz Olena O.**, Dr. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia